

Van orgaandonatie tot film

Op woensdag 16 december 2009 is voor de derde keer de Paul Sporken prijs uitgereikt. Er waren deze keer negen inzendingen. De winnaar is Chris Verhagen, student geneeskunde uit Utrecht. Zijn winnend essay 'Discriminatie bij orgaandonatie' is de eerste bijdrage in dit TGE. In de geest van Paul Sporken stelt Verhagen dat ethiek altijd verboden moet zijn met een levensvisie en/of geloofsovertuiging en dat deze in iedere ethische beschouwing feitelijk ook hun sporen nalaten. Kern van zijn betoog is het verschil tussen donatie bij leven en postmortale orgaandonatie, in het bijzonder wat betreft de vraag in hoeverre in beide gevallen de donor invloed kan uitoefenen op wie de ontvanger zal zijn. Volgens de bestaande wetgeving kan een levende donor zelf bepalen wie zijn of haar orgaan ontvangt, ingeval van postmortale donatie is dit niet mogelijk. De vraag waarmee de auteur zijn analyse van dit verschil afsluit is of ook, ingeval van postmortale orgaandonatie, de donor niet meer invloed zou moeten kunnen hebben op wie het orgaan krijgt.

De volgende twee bijdragen betreffen reanimatie. Theo de Zwart bespreekt het probleem of er wel of geen familie bij een reanimatie van een volwassen patiënt aanwezig zou moeten zijn. In zijn artikel zet hij de argumenten van voor- en tegenstanders op een rijtje. Zijn eigen afweging over de morele wenselijkheid van aanwezigheid van familieleden bij reanimatie is vooral gebaseerd op juridische (WGBO) en zorgethische overwegingen. Zwart pleit ervoor dat familieleden altijd worden toegelaten, tenzij er redenen zijn om aan te nemen dat daardoor de kwaliteit van de medisch-technische zorg in gevaar komt. Berna van Baarsen bespreekt een probleem dat hier aan voorafgaat: moet er überhaupt worden gereanimeerd in een concreet geval? Aanleiding van haar betoog is de ophef die in 2008 in de media ontstond naar aanleiding van een brief aan de bewoners van een verzorgingshuis in Amersfoort, waarin werd gesuggereerd dat reanimatie van zeventigplussers met meerdere aandoeningen zinloos zou zijn. Een kant-en-klaar algemeen recept is er niet. Van Baarsen wijst op het belang van een transparante communicatie tussen patiënt en zorgverlener. Dat is, afgaande op gegevens over de feitelijke gang van zaken rondom reanimatie in ziekenhuizen, nog lang geen vanzelfsprekendheid.

Gast aan het woord is deze keer Annelies van Heijst, hoogleraar aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit van Tilburg. Haar inspiratie en academisch werk concentreren zich momenteel op het spanningsveld tussen de caritas enerzijds en de zorgethiek anderzijds. In haar pogingen de wereld van de zorg een klein beetje beter te maken en zorgverleners een stem te geven vergelijkt zij zich zelf met een missiezuster met een zekere zendingsdrang. Het gaat niet alleen om wat je doet, maar ook om wat je daarover in taal uitdrukt. Zo hoopt zij zorgverleners te inspireren.

De rubriek Uit de praktijk betreft een euthanasiewens. Het verzoek op zich in deze casus is redelijk en de betreffende huisarts gaat in principe akkoord. Dan blijkt echter dat de patiënt nog niet zover is en pas na 14 maanden weer van zich laat horen. Moet de dokter dan zo maar weer klaar staan?

Het jaarcongres van de Vereniging voor Filosofie en Geneeskunde van 17 oktober 2009 ging over de dood en het leven. 'Is er dood na het leven?', is een van de filosofische, paradoxaal klinkende, vragen die mij is bij gebleven van dit goed bezochte en boeiende congres. Die vraag werd gesteld door Prof. Rudi Visker uit Leuven. In dit nummer van TGE treft u een verslag aan van dit congres, geschreven door Marjanne van Zwol. Hopelijk gaat de VFG door met het organiseren van dergelijke congressen, waarin uitdrukkelijk aandacht wordt besteed aan fundamentele filosofische problemen die ten grondslag liggen aan de medische ethiek en morele dilemma's in de praktijk van de zorg.

De overige bijdragen in dit nummer betreffen een kritische bespreking van het recente rapport van de commissie Doek (over wetenschappelijk onderzoek bij kinderen) door Ghislaine van Thiel, een bespreking van een recent boek van Axel Liégeois door Guy Widdershoven en een bespreking van het boek 'Bioethics at the Movies' door Andrea Ruissen. Ik heb die laatste bijdrage gelezen als een stimulans om meer naar de bioscoop te gaan: ook daar is medische ethiek te vinden.

Wim Dekkers